

Innhold

Føreord	5	2.3.3 Strukturalisme	30
Innleiing	11	2.3.4 Generativ grammatikk	30
KAPITTEL 1		2.3.5 Pragmatikk	32
Norskfaget i grunnskulelærerutdanninga	13	2.3.6 Systemisk-funksjonell lingvistikk	33
<i>Mari-Ann Igland</i>		2.3.7 Sosiolingvistikk	35
1.1 Faget norsk	14	2.4 Ulike teorier – ulik vektlegging	36
1.2 Skulefaget norsk	16	Forslag til vidare lesing	37
1.3 Studiefaget norsk	18	KAPITTEL 3	
1.4 Tilbake til spørsmåla	20	Grammatikk i norskfaget	39
Forslag til vidare lesing	21	<i>Mari Nygård</i>	
KAPITTEL 2		3.1 Hva er grammatikk	39
Språksyn og språkteoretiske		3.2 Grammatikk i skole og læreplaner	41
tilnæringsmåter	23	3.3 Hvorfor grammatikk i norskfaget?	42
<i>Synnøve Matre og Mari Nygård</i>		3.4 Hvordan undervise i grammatikk?	44
2.1 Hva er språk?	24	3.5 Grammatikk og språkbevissthet	49
2.1.1 Språk som kode	25	Forslag til vidare lesing	51
2.1.2 Språk som konvensjon	25	KAPITTEL 4	
2.1.3 Språk som norm	25	Fonetikk og fonologi	53
2.1.4 Språk som system	26	<i>Jan K. Hognestad</i>	
2.1.5 Språk som kjennetegn på sosial tilhørighet	26	4.1 Innledning	53
2.1.6 Språk som anvendelse	26	4.2 Hvordan ser språket ut inni?	54
2.1.7 Språk som tankeredskap	26	4.3 Stavelsen	55
2.1.8 Språk som evne	27	4.3.1 Opptakt	55
2.2 Form, innhold og bruk: Hvor finner vi språket?	27	4.3.2 Rim	56
2.3 Teorier om språk	29	4.3.3 Koda	56
2.3.1 Historisk-komparativ filologi	29	4.4 Læren om stavelsesstruktur: fonotaks	57
2.3.2 Fra talespråk til skriftspråk – Ivar Aasen	30	4.5 Å lytte ved hjelp av et språk	59
		4.6 Fonetikk og fonologi: overflate og system	60

KAPITTEL 8

Grammatikken i bruk: didaktiske og tekstanalytiske tilnærmingar..... 125*Harald Morten Iversen*

8.1 Læreplaners syn på grammatikk	125
8.2 Tekstmeldingers grammatikk	126
8.3 Rituelle talers grammatikk	127
8.3.1 Tematisk sammenheng	127
8.3.2 Forbehold	128
8.4 Oppskrifters og oppfordringers «grammatikk»	129
8.4.1 Å instruere	129
8.4.2 Å oppfordre – grader av høflighet	129
8.4.3 Når tempus blir brukt modalt	130
8.5 Framhevings grammatikk	131
8.6 Elevteksters grammatikk	131
8.6.1 Struktur	132
8.6.2 Sammenheng	132
8.6.3 Personers og handlingers representasjon i elevfortellinga	133
8.6.4 Minoritetslevers skrivekompetanse	134
8.7 Sluttkommentar	136
Forslag til videre lesing	136

KAPITTEL 9

Språkhistorie..... 137*Ivar Berg*

9.1 Kva er språkhistorie?	137
9.2 Språkhistorie i norsk skule og lærarutdanning	138
9.3 Lange liner i norsk språkhistorie	139
9.3.1 Når oppstod norsk?	139
9.3.2 Den gamalnorske perioden	140
9.3.3 Frå gamalnorsk til dagens norsk	141
9.4 Gamalnorsk	142
9.4.1 Gamalnorsk litteratur	143
9.4.2 Gamalnorsk grammatikk	143
9.5 Språkendingar frå gamalnorsk til moderne dialektar	145
9.5.1 Dansketida	145
9.5.2 Mellomnorsk: dialektane vert til	147
9.5.3 Lågtyske lånord	148
9.6 Tradisjonelle dialektar og endringar i dag	149
9.7 Utsyn og innsikt	151
Forslag til vidare lesing	151

KAPITTEL 10

Språkets symbolkraft: språkhaldningar og språklige ideologier..... 153*Rikke van Ommeren*

10.1 Språklige elementers sosiale betydning	153
10.2 Språkhaldningar og språkets <i>indeksikalitet</i>	155
10.3 Språklige ideologier	159
10.4 Kommunikasjon og kreativitet	164
10.5 Konsekvenser for norsklæreren	165
Forslag til vidare lesing	168

KAPITTEL 11

Det norske språklandskapet: variasjon i tale og skrift..... 169*Randi Solheim og Stian Hårstad*

11.1 Språkleg mangfald: Variasjon og verdier	169
11.1.1 Språknormer, språkbruk og norsklærarens rolle	170
11.2 Talemålsvariasjon – innanfor og over nasjonsgrensene	172
11.3 To skriftmål – politikk og didaktikk	175
11.3.1 Domeneoppfatningar og didaktiske implikasjonar	176
11.3.2 Nynorsk som sidemål – nokre didaktiske inngangar	177
11.3.3 Danning, demokrati og identitet	178
11.4 Kunnskap i og om språk	179
Forslag til vidare lesing	180

KAPITTEL 12

Tilnærmingar til talemål..... 183*Rikke van Ommeren*

12.1 Hva er undervisning om talemål – og hva kan det være?	183
12.1.1 Talemål – hva er det?	183
12.1.2 Talemålsemnet i skolen	184
12.1.3 Tilnærmingar til talemål: dialektologi og sosiolingvistikk	186
12.2 Hvorfor skal vi arbeide med talemål i skolen?	189
12.3 Hvordan kan en arbeide med talemål i skolen?	191
12.3.1 Synliggjøring av mangfold: språklige selvbiografier	192
12.3.2 «Retninga» i arbeidet	193
12.3.3 Fra kunnskap til erfaring: syn for sagn	193
12.3.4 Fra erfaring til kunnskap – å «kle» observasjoner med kunnskap	195
12.4 Hva kreves av læreren?	197
Forslag til vidare lesing	197

Innhald

KAPITTEL 13

Flerspråklighet i et nordisk perspektiv..... 199

Stian Hårstad og Randi Solheim

13.1 Flerspråklighet på samfunnsnivå og individnivå – et overblikk	200
13.2 Språk i Norge – og i Norden	205
13.2.1 De samiske språkene	206
13.3 Nasjonale minoritetsspråk i Norge	209
13.3.1 Kvensk	209
13.3.2 Romani	210
13.3.3 Romanes	211
13.3.4 Norsk tegnspråk	211
13.4 Minoritetsspråk under press	211
13.5 Kunnskap om språk i Norge og språk i Norden	213
13.6 Andre språk i Norge	214
Forslag til videre lesing	215

KAPITTEL 14

Flerspråklighet i skolen..... 217

Irmelin Kjelaas

14.1 Fem elever – fem former for flerspråklighet	218
14.2 Flerspråklig utvikling	219
14.3 Flerspråklig kompetanse	221
14.4 Flerspråklig praksis	224
14.5 Flerspråklighet i lovverk og læreplaner	226
14.6 Flerspråklighet i klasserommet	227
Forslag til videre lesing	229

KAPITTEL 15

Å forstå andrespråkelevers norsk..... 231

Stian Hårstad og Mari Nygård

15.1 Hva kjennetegner førstespråkstilegnelse?	232
15.2 Hva kjennetegner andrespråkstilegnelse?	234
15.3 Språkfeil som uvurderlig informasjonskilde	235
15.3.1 Morfologiske trekk	236
15.3.2 Fonologiske trekk	238
15.3.3 Syntaktiske trekk	240
15.3.4 Oppsummering	241
15.4 Hva må læreren kunne?	243
Forslag til videre lesing	244

Litteratur..... 245

Stikkord..... 253

Om forfatterane..... 259